

Inskränkt offentlighetsprincip – vem tjänar på att hemligstämpla skador barn får från psykofarmaka?

2 mars 2017

I november 2013 röstade riksdagen för en kraftigt inskränkt offentlighetsprincip. De få kritiker som varnade för konsekvenserna hånades i riksdagen, sades "skapa skräckbilder" och vara ute på fåniga "korståg". Journalistkåren och andra som slåss för öppenhet och möjlighet till insyn i myndigheters verksamhet sov, och vaknade först när inskränkningarna var ett faktum.

Riksdagsmajoriteten föll för de bedrägliga formuleringarna i regeringsförslaget om "förbättrat samarbete" och "risk för att det internationella samarbetet försämras"; vi skulle inte få vara med, vi skulle stängas ute, vi var tvungna att sekretessbelägga myndighetsdokument som inkommit från andra länder. Så blev andra länders mörkläggingskultur såld till en riksdagsmajoritet, som i sin tur sålde ut en hörnsten i offentlighetsprincipen, och oförstående upprepade: "Samarbete bra, inte samarbete dåligt."

Vad man inte förstod var att man med inskränkningarna gjorde det möjligt mörklägga, sekretessbelägga, hemlighålla skadeverkningar av receptbelagda medel, som av psykofarmaka. Alla välmenande personer är överens om att det finns *ett mycket stort allmänintresse* i att sådana skadeverkningar offentliggörs snabbt. Läkemedelsbolag ska inte kunna göra effektdata och kända skadeverkningar till "affärshemligheter"; läkemedelsmyndigheter ska inte kunna vägra lämna ut dessa till läkare, patienter, sjukvårdspolitiker eller allmänhet, med hänvisning till paragrafer om skydd för affärshemligheter eller till paragrafer om störda relationer med främmande land.

Det har nyligen kunnat avslöjas att över 700 (!) svenska barn (10-19) tagit överdoser av psykostimulantia (Ritalin, Concerta, Equasym, Elvanse, Stratterra) i självmordssyfte eller självskadligt syfte under de sex åren 2011-2016. En otrolig skandal som ansvariga myndigheter inte gjort något för att hantera, fast man känt till förhållandena.

Och avslöjandet har kunnat göras med tillämpning av den fantastiska svenska offentlighetsprincipen, eftersom uppgifterna tagits fram *enbart* av svensk myndighet (Giftinformationscentralen, GIC) – inte av läkemedelsbolag eller som del i ett "samarbete" med utländska myndigheter. Och i ett sådant fall gäller inte de regler om hemligstämpling som riksdagen röstade igenom.

Men vi behöver bara gå till den myndighet, Läkemedelsverket, som tänks se till att läkemedel är säkra och effektiva, så ser vi de *katastrofala* konsekvenserna av

inskränkningarna i offentlighetsprincipen. Om kritiker tidigare blev anklagade för att "skapa skräckbilder", vad säger då mörkläggningsivrarna om följande färskt exempel:

De läkemedelsbolag (Novartis, Janssen, Shire) som tillverkar metylfenidat (Ritalin, Concerta, Equasym) – "ADHD-preparat" – har av europeiska läkemedelsmyndigheter i samarbete med Läkemedelsverket blivit beordrade att göra en granskning av *alla fall* av självmordsbeteende och självskadebeteende i samband med behandling med metylfenidat som de känner till. Bolagens rapporter inkom som allmänna handlingar till svenska Läkemedelsverket den 9 januari i år.

Och "skräckbilden": Nu har Läkemedelsverket beslutat att hemligstämpla alla uppgifter runt läkemedelsbolagens beskrivning av självmordsbeteende och självskadebeteende från dessa "ADHD-preparat". Man lämnar inte ens ut uppgift om *hur många barn* internationellt som drabbats av självmordsbeteende och självskadebeteende i samband med behandlingen. Läkemedelsverket hänvisar till att England inte vill att dessa uppgifter blir kända, och till den av riksdagen inskränkta offentlighetsprincipen.

Vi kan alltså inte få veta vilka uppgifter läkemedelsbolagen gett till det svenska Läkemedelsverket och hur dessa stämmer överens med de fruktansvärda uppgifterna om skadade barn som kommer från svenska Giftinformationscentralen. Tidigare data indikerar att bolagen har tagit fram helt otillförlitliga – rentav bedrägliga – uppgifter. Läkemedelsverkets hemligstämpling hindrar oss från att syna bolagens troliga bluff.

Det är heller ingen idé att överklaga Läkemedelsverkets beslut – riksdagens inskränkningar i offentlighetsprincipen gör att rätten inte kan gå emot vad Läkemedelsverket bestämt.

En sak är säker: Det är inte de barn som drabbas av skadeverkningar från psykofarmaka som tjänar på den här hemligstämplingen.

Janne Larsson
skribent/researcher